

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

12 януари 2023 година*

„Преюдициално запитване — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Директива 2000/78/ЕО — Член 3, параграф 1, букви а) и в) — Условия за достъп до самостоятелна заетост — Условия за наемане на работа и условия на труд — Забрана на дискриминация, основана на сексуална ориентация — Независим изпълнител, който работи чрез сключване на договор за изработка — Прекратяване и неподновяване на договор — Свобода на избор на страна по договор“

По дело C-356/21

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Столичен районен съд Варшава, Полша) с акт от 16 март 2021 г., постъпил в Съда на 7 юни 2021 г., в рамките на производство по дело

J.K.

срещу

TP S.A.,

при участието на

РТРА,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: A. Prechal, председател на състава, M. L. Arastey Sahún (докладчик), F. Biltgen, N. Wahl и J. Passer, съдии,

генерален адвокат: Т. Śapeta,

секретар: M. Siekierzyńska, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 31 май 2022 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за J.K., от P. Knut, adwokat, M. R. Oyarzabal Arigita, abogada, и B. Van Vooren, advocaat,

* Език на производството: полски.

- за полското правителство, от В. Majczyna, E. Borawska-Kędzierska и А. Siwek-Ślusarek, в качеството на представители,
- за белгийското правителство, от С. Pochet, L. Van den Broeck и М. Van Regemorter, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от М. К. Bulterman и Р. Huurnink, в качеството на представители,
- за португалското правителство, от С. Alves, Р. Barros da Costa и А. Pimenta, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от D. Martin и А. Szmytkowska, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 8 септември 2022 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1, букви а) и в), както и на член 17 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между J.K. (наричан по-нататък „ищец“) и ТР S.A. относно искане за обезщетение за вредите, произтичащи от отказа на това дружество да поднови сключения с ищеца договор за изработка поради причина, основана според него на сексуалната му ориентация.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 9, 11 и 12 от Директива 2000/78 гласят:

„(9) Заетостта и упражняването на занятие са ключови елементи за гарантиране на равните възможности за всички и силно подпомагат пълното участие на гражданите в икономическия, културния и социален живот и реализирането на техния потенциал.

[...]

- (11) Дискриминацията, която се основава на религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация може да възпрепятства постигането целите на Договора за ЕО, по-специално, достигането на високо ниво на заетост и социална закрила, повишаване на жизнения стандарт и качеството на живота, икономическата и социална сплотеност и солидарност, свободното движение на хора.
- (12) С тази цел, всяка пряка или непряка дискриминация, основаваща се на религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, що се отнася до сферите, обхванати от настоящата директива, следва да бъдат забранени в цялата Общност. Тази забрана на дискриминация следва да се прилага и спрямо граждани на трети страни, но не покрива различия в третирането, основаващи се на националност и не засяга разпоредбите, уреждащи влизането и пребиваването на лица от трети страни и техният достъп до заетост и упражняване на занятие“.
- 4 Член 1 от посочената директива, озаглавен „Цел“, предвижда:
- „Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.
- 5 Член 2 от посочената директива, озаглавен „Понятие за дискриминация“, предвижда в параграф 5:
- „Настоящата директива не засяга мерките, регламентирани от национален закон, които в демократичното общество са необходими за обществената сигурност, поддържането на обществения ред и предотвратяването на престъпни деяния, защитата на здравето, правата и свободите на другите“.
- 6 Член 3 от същата директива, озаглавен „Приложно поле“, предвижда в параграф 1, букви а) и в) следното:
- „В границите на сферите на компетентност, поверени на Общността, настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с:
- а) условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие, включително критериите за подбор и условия за наемане на работа, в който и да е клон на дейност на всички нива на професионалната йерархия, включително повишение;
- [...]
- в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане“.
- 7 Член 17 от Директива 2000/78, озаглавен „Санкции“, гласи:
- „Държавите членки регламентират правилата за санкциите, приложими при нарушение на националните разпоредби, приети в съответствие с настоящата директива, и предприемат всички необходими мерки да гарантират тяхното прилагане. Санкциите, които могат да включат изплащане на обезщетение на жертвата, следва да бъдат ефективни, пропорционални и

убедителни. Държавите членки представят тези разпоредби на Комисията най-късно до 2 декември 2003 г. и уведомяват без закъснение за всяка следваща поправка, която ги засяга“.

Полското право

- 8 Член 4 от Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Закон за прилагане на някои разпоредби от правото на Европейския съюз в областта на равното третиране) от 3 декември 2010 г. (Dz. U., бр. 254, позиция 1700) в консолидирания си текст (Dz. U., 2016 г., позиция 1219) (наричан по-нататък „полският закон за равното третиране“) гласи:

„Законът се прилага относно:

[...]

2) условията за достъп и упражняване на стопанска или професионална дейност, включително по-специално в рамките на трудово правоотношение или за работа по граждански договор;

[...]“.

- 9 Член 5 от посочения закон предвижда:

„Законът не се прилага относно:

[...]

3) свободата на избор на страна по договор, стига изборът да не се основава на пол, раса, етнически произход или народност;

[...]“.

- 10 Съгласно член 8, параграф 1, точка 2 от посочения закон:

„Забранено е неравното третиране на физически лица въз основа на пол, раса, етнически произход, народност, религия, изповедание, убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация във връзка с:

[...]

2) условията за достъп и упражняване на стопанска или професионална дейност, включително по-специално в рамките на трудово правоотношение или за работа по граждански договор“.

- 11 Член 13 от същия закон гласи:

„1. Всеки, по отношение на когото е нарушен принципът на равно третиране, има право на обезщетение за вреди.

2. По дела за нарушения на принципа на равно третиране [...] се прилагат разпоредбите на [Ustawa — Kodeks cywilny (Закон относно гражданския кодекс) от 23 април 1964 г.]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 12 Между 2010 г. и 2017 г. в рамките на икономическата си дейност като самостоятелно заето лице ищецът сключва редица последователни краткосрочни договори за изработка с ТР, дружество, което управлява национален обществен телевизионен канал в Полша и чийто едноличен собственик на капитала е държавната хазна.
- 13 Въз основа на тези договори ищецът е имал периоди на седмична заетост в рамките на редакция „Оформление и реклама на програма 1“ на ТР, по време на които е подготвял аудио-визуални монтаж, трейлъри и сериали за емисиите за собствена реклама на ТР. W.S., директор на редакция „Оформление и реклама на програма 1“, както и пряк ръководител на ищеца, разпределя дежурствата между него и неговата колега журналист, извършваща същата като него дейност, по такъв начин, че всеки от тях полага по две седмични дежурства месечно.
- 14 От август 2017 г. е направен план за вътрешна реорганизация на структурата на ТР, в рамките на която дейностите на ищеца преминават към новоучредено звено, а именно Творческата агенция за оформление и реклама.
- 15 На работна среща, състояла се в края на октомври 2017 г., се посочва, че ищецът е сред сътрудниците, преминали успешно оценяване с оглед на процедурата по реорганизация.
- 16 На 20 ноември 2017 г. между ищеца и ТР е сключен нов договор за изработка за срок от един месец.
- 17 На 29 ноември 2017 г. ищецът получава работния си график за декември 2017 г., в който са предвидени две седмици на заетост, които започват съответно на 7 и 21 декември 2017 г.
- 18 На 4 декември 2017 г. ищецът и неговият партньор публикуват в своя канал в YouTube коледен музикален клип, чиято цел е да насърчи търпимостта към еднополовите двойки. Този видеоклип, озаглавен „Pokočaj nas w święta („Обичай ни на Коледа“), показва честването на коледните празници от еднополови двойки.
- 19 На 6 декември 2017 г. ищецът получава електронно писмо от W.S., с което е уведомен за отмяната на предвиденото му дежурство, започващо от 7 декември 2017 г.
- 20 На 20 декември 2017 г. W.S. уведомява ищеца, че вече не е предвидено той да осъществи седмичното дежурство, което трябва да започне на 21 декември 2017 г.
- 21 Така ищецът не е осъществил никакво дежурство през декември 2017 г. и впоследствие не е бил сключен нов договор за изработка между него и ТР.
- 22 Ищецът предявява иск пред запитващата юрисдикция, Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Столичен районен съд Варшава, Полша), с който иска ТР да бъде осъдено да му заплати като обезщетение сумата от 47 924,92 полски злоти (PLN) (около 10 130 EUR) заедно със законната лихва за забава за неимуществените вреди, произтичащи от нарушение на

принципа на равно третиране поради пряка дискриминация, основана на сексуална ориентация, във връзка с условията за достъп и за упражняване на икономическа дейност в рамките на граждански договор.

- 23 В подкрепа на иска си ищецът изтъква, че е жертва на такава дискриминация, тъй като вероятна причина за отмяната на посочените в точка 17 от настоящото решение дежурства и за прекратяване на сътрудничеството му с ТР е публикуването на видеоклипа, посочен в точка 18 от това решение.
- 24 ТР поддържа, че искът следва да бъде отхвърлен, като по-специално твърди, че със закон не се гарантира, че договорот за изработка, който е сключил с ищеца, ще бъде подновен.
- 25 Запитващата юрисдикция има съмнения относно съвместимостта на член 5, точка 3 от Закона за равното третиране с правото на Съюза, доколкото тази разпоредба изключва от приложното поле на посочения закон и следователно от защитата срещу дискриминация, предоставена с Директива 2000/78, свободата на избор на страна по договор, стига изборът да не се основава на пол, раса, етнически произход или народност.
- 26 Тази юрисдикция иска да се установи дали разглежданото в главното производство положение попада в приложното поле на член 3, параграф 1, букви а) и в) от Директива 2000/78, който гарантира защитата срещу дискриминация, основана по-специално на сексуална ориентация, във връзка с условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие, включително критериите за подбор и условия за наемане на работа, както и условията за наемане и условията на труд.
- 27 На първо място, посочената юрисдикция иска да се установи по-специално дали независимата икономическа дейност на ищеца може да се квалифицира като „самостоятелна заетост“ по смисъла на посочения член 3, параграф 1, буква а).
- 28 На второ място, тя иска да се установи дали тази разпоредба трябва да се тълкува в смисъл, че има за цел да осигури защита срещу дискриминацията, основана на критерия за сексуална ориентация, и в положение като разглежданото в главното производство, тъй като отказът да се сключи договор със самостоятелно заето лице единствено поради сексуалната му ориентация, изглежда, представлява проява на ограничение на условията за достъп до самостоятелна заетост.
- 29 При тези обстоятелства Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Столичен районен съд Варшава) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 3, параграф 1, букви а) и в) от Директива [2000/78] да се тълкува в смисъл, че позволява да се изключи прилагането на тази директива и съответно на санкциите, предвидени в националното право съгласно член 17 от нея, по отношение на свободата на избор на страна по договор, стига изборът да не се основава на пол, раса, етнически произход или народност, когато проява на дискриминация би могъл да бъде отказът да се сключи граждански договор, по силата на който би следвало да работи физическо лице, осъществяващо независима икономическа дейност, ако основание за отказа би била сексуалната ориентация на потенциалния съдоговорител?“.

По преюдициалния въпрос

- 30 В самото начало следва да се отбележи, че с позоваването в преюдициалния въпрос на член 17 от Директива 2000/78 запитващата юрисдикция само подчертава, че ако член 3, параграф 1, букви а) и в) от тази директива е приложим в спора по главното производство, то ще е приложим и посоченият член 17, а следователно и предвидените в националното право санкции в изпълнение на последно посочената разпоредба. В този смисъл въпросът не изисква конкретно тълкуване на посочения член 17.
- 31 С въпроса си запитващата юрисдикция всъщност иска по същество да се установи дали член 3, параграф 1, букви а) и в) от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която води до това, с оглед на свободата на избор на страна по договор да бъде изключен от предоставяната по силата на тази директива защита срещу дискриминация отказът, основан на сексуалната ориентация на дадено лице, да се сключи или поднови договор с последното лице с цел осъществяване на някои услуги от това лице в рамките на упражняването на дейност като самостоятелно заето лице.
- 32 Така възниква въпросът дали положение като разглежданото в главното производство попада в приложното поле на Директива 2000/78.

По член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78

- 33 Съгласно член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 „[в] границите на сферите на компетентност, поверени на [Съюза], [тази] директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с [...] условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие, включително критериите за подбор и условия за наемане на работа, в който и да е клон на дейност на всички нива на професионалната йерархия, включително повишение“.
- 34 В това отношение следва да се констатира, че посочената директива не препраща към правото на държавите членки за определяне на понятието „условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие“, посочено в тази разпоредба. Както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва обаче, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза (решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-507/20, EU:C:2022:419, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 35 Освен това, след като посочената директива не го определя, изразът „условия за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие“ трябва да се тълкува в съответствие с обичайното му значение в общоупотребимия език, като се държи сметка и за контекста, в който е използван, и за целите на правната уредба, от която е част (решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-507/20, EU:C:2022:419, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 36 На първо място, следва да се констатира, че от съвместното използване на понятията „заетост“, „самостоятелна заетост“ и „занятие“ следва, че условията за достъп до всяка професионална дейност, независимо от естеството и характеристиките ѝ, попадат в приложното поле на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 и следователно в

- приложното поле на посочената директива. Всъщност тези думи трябва да се разбират в широк смисъл, както следва от съпоставянето на текстовете на тази разпоредба на различни езици и от използването в тях по-специално на общи изрази като, от една страна, що се отнася до понятието „самостоятелна заетост“ — „*actividad por cuenta propia*“, „*selvstændig erhvervsvirksomhed*“, „*selbständiger Erwerbstätigkeit*“, „*self-employment*“, „*arbeid [...] als zelfstandige*“ и „*pracy na własny rachunek*“, както и, от друга страна, що се отнася до понятието „занятие“ — „*ejercicio profesional*“, „*erhvervsmæssig beskæftigelse*“, „*unselbständiger Erwerbstätigkeit*“, „*occupation*“, „*beroep*“ и „*zatrudnienia*“, съответно на испански, датски, немски, английски, нидерландски и полски език (вж. в този смисъл решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 27).
- 37 Следователно, видно както от изричното упоменаване в разпоредбата на самостоятелната заетост, така и от обичайния смисъл на използваните думи „заетост“ и „занятие“, волята на законодателя на Съюза не е била да ограничи приложното поле на Директива 2000/78 само до длъжностите, заемани от „работник“ по смисъла на член 45 ДФЕС (вж. в този смисъл решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 28 и цитираната съдебна практика).
- 38 Текстът на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 потвърждава, че приложното ѝ поле не се ограничава само до условията за достъп до длъжности, заемани от „работници“ по смисъла на член 45 ДФЕС, тъй като съгласно този текст посочената директива се прилага към „всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи [...] в който и да е клон на дейност на всички нива на професионалната йерархия“ (вж. в този смисъл решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 29).
- 39 Буквалното тълкуване на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 се потвърждава от преследваните от същата директива цели, видно от които понятието „условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие“, което определя приложното ѝ поле, не може да се тълкува ограничително (вж. в този смисъл решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 40 В това отношение трябва да се припомни, че Директива 2000/78 е приета на основание член 13 ЕО, понастоящем след изменението член 19, параграф 1 ДФЕС, който предоставя на Съюза компетентност да приема необходимите мерки за борба с дискриминацията, основана по-специално на сексуална ориентация (решение от 23 април 2020 г., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, т. 35).
- 41 Съгласно член 1 от Директива 2000/78 и както следва от заглавието и съображенията, а също и от съдържанието и целта на тази директива, тя е предназначена да установи обща рамка за борба с дискриминацията, основана по-специално на сексуалната ориентация, в областта на „заетостта и професиите“, с оглед на прилагането в държавите членки на принципа на равно третиране, като предоставя на всяко лице ефикасна защита срещу дискриминацията, основана по-специално на този признак (решение от 23 април 2020 г., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, т. 36 и цитираната съдебна практика).

- 42 По-специално в съображение 9 от тази директива се подчертава, че заетостта и упражняването на занятие са ключови елементи за гарантиране на равните възможности за всички и силно подпомагат пълното участие на гражданите в икономическия, културния и социален живот и реализирането на техния потенциал. Също в този смисъл съображение 11 от същата директива гласи, че дискриминацията, която се основава по-специално на сексуална ориентация, може да възпрепятства постигането целите на Договора за функционирането на ЕС, по-специално достигането на високо ниво на заетост и социална закрила, повишаване на жизнения стандарт и качеството на живота, икономическата и социална сплотеност и солидарност, свободното движение на хора (решение от 23 април 2020 г., *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI*, C-507/18, EU:C:2020:289, т. 37).
- 43 При това положение Директива 2000/78 не е сред актовете от вторичното право на Съюза, основани по-специално на член 153, параграф 2 ДФЕС и целящи закрила само на работниците като по-слабата страна по трудово правоотношение, а по съображения от социален и обществен интерес целта на тази директива е да се премахнат всички пречки, основаващи се на дискриминационни признаци, пред достъпа до средства за издръжка и пред способността за оказване на принос към обществото чрез труд, независимо от правната форма на предоставянето му (решение от 2 юни 2022 г., *НК/Danmark* и *НК/Privat*, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 44 Макар по този начин Директива 2000/78 да има за предназначение да обхване широк кръг професионални дейности, включително упражняваните от самостоятелно заети лица, за да се осигури издръжката им, все пак следва да се прави разграничение между дейностите, обхванати от приложното поле на тази директива, и дейностите, състоящи се в самото доставяне на стоки или услуги на един или повече получатели, които не попадат в нейното приложно поле.
- 45 Ето защо, за да попаднат професионалните дейности в приложното поле на Директива 2000/78, тези дейности трябва да са реални и да се упражняват в рамките на правоотношение, характеризиращо се с известна стабилност.
- 46 В случая, макар запитващата юрисдикция да е тази, която трябва да прецени дали извършваната от ищеца дейност отговаря на този критерий, следва да се отбележи, първо, че от преписката, с която разполага Съдът, е видно че въз основа на краткосрочни последователни договори за изработка, сключени в рамките на икономическата дейност на ищеца като самостоятелно заето лице, той лично е изготвял аудио-визуални монтаж, трейлъри или сериали за редакция „Оформление и реклама на програма 1“ на ТР. Второ, от преписката е видно също, че при упражняването на тази дейност ищецът е зависел от извършеното от W.S. разпределение на периодите на седмична заетост и че неотдавна също така е бил преминал успешно оценяване в рамките на плана за вътрешна реорганизация на структурата на ТР.
- 47 След като обаче, както е видно от акта за преюдициално запитване, упражняваната от ищеца дейност представлява реална и ефективна професионална дейност, упражнявана лично и редовно в полза на един и същ получател, която му позволява да има достъп изцяло или отчасти до средства за издръжка, въпросът дали условията за достъп до такава дейност попадат в приложното поле на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78, не зависи от квалифицирането на тази дейност като извършвана от „работник“ или лице, което

упражнява дейност при „самостоятелна заетост“, поради което приложното поле на тази разпоредба, а следователно и на посочената директива, трябва да се разбира в широк смисъл, както е посочено в точка 36 от настоящото решение.

- 48 На второ място, що се отнася до въпроса дали сключването на договор за изработка като разглеждания в главното производство попада в обхвата на понятието „условия за достъп“ до самостоятелна заетост по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78, полското правителство поддържа в писменото си становище и в съдебното заседание, че ищецът вече е упражнил в пълна степен правото си на достъп до самостоятелна заетост преди сключването на разглеждания в главното производство договор за изработка и че е можел безпрепятствено да продължи да упражнява тази дейност, включително и в полза на получатели, различни от ТР, тъй като последният не е разполагал с възможността да ограничи това право, което се отнася до самото решение да бъде упражнявана такава дейност.
- 49 В това отношение следва да се припомни, че от практиката на Съда следва, че в общоупотребимия език под израза „условия за достъп“ се имат предвид обстоятелства или факти, които задължително трябва да са налице, за да може дадено лице да упражнява определена дейност при условията на самостоятелна заетост (вж. по аналогия решение от 23 април 2020 г., *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI*, C-507/18, EU:C:2020:289, т. 33).
- 50 Важно е обаче да се подчертае, че за да може лице като ищеца да упражнява ефективно професионалната си дейност, сключването на договор за изработка представлява обстоятелство, чието съществуване може да бъде от императивен характер. Следователно понятието „условия за достъп“ до самостоятелна заетост по смисъла на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 може да включва сключването на договор като разглеждания в главното производство.
- 51 От гореизложеното следва, че отказът да се сключи договор за изработка със съдоговорител, който упражнява независима икономическа дейност по съображения, изведени от сексуалната ориентация на посочения съдоговорител, попада в приложното поле на последно посочената разпоредба и следователно в това на Директивата.

По член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78

- 52 Съгласно член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 тя се прилага по отношение на „условията за наемане и условията на труд, включително условията за уволнение и заплащане“.
- 53 На първо място, действително следва да се констатира, че за разлика от член 3, параграф 1, буква а) от тази директива в посочения член 3, параграф 1, буква в) не се извършва позоваване изрично на дейността по „самостоятелна заетост“, а в него става дума единствено за условията за „наемане“ на работа и за „труд“.
- 54 Както обаче следва от практиката на Съда, цитирана в точка 43 от настоящото решение, Директива 2000/78 не цели закрила на работниците като по-слабата страна по трудово правоотношение, а по съображения от социален и обществен интерес целта на тази директива е да се премахнат всички пречки, основаващи се на дискриминационни признаци, пред достъпа до средства за издръжка и пред способността за оказване на принос към обществото чрез труд, независимо от правната форма на предоставянето му.

- 55 От това следва, че предоставената с Директива 2000/78 защита не може да зависи от формалната квалификация на трудовото правоотношение по националното право или от избора, който съответното лице е направило при своето наемане, в полза на един или друг вид договор (вж. по аналогия решение от 11 ноември 2010 г., Danosa, C-232/09, EU:C:2010:674, т. 69), тъй като, както беше посочено в точка 36 от настоящото решение, понятията в тази директива трябва да се разбират в широк смисъл.
- 56 Доколкото по силата на член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 последната се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с „условията за достъп до [...] самостоятелна заетост“, преследваната от посочената директива цел не би могло да бъде постигната, ако предоставената от нея закрила срещу всяка форма на дискриминация, основана на някой от признаците, посочени в член 1 от посочената директива, и по-специално на сексуалната ориентация, не позволява да се гарантира спазването на принципа на равно третиране при достъпа до споменатата самостоятелна заетост, и следователно по-специално във връзка с условията за упражняване на посочената дейност на самостоятелна заетост и нейната цел. Така че тази защита обхваща съответното професионално отношение в неговата цялост.
- 57 Това тълкуване отговаря на целта на Директива 2000/78 за създаване на обща рамка за борба с дискриминацията, основана по-специално на сексуалната ориентация в областта на заетостта и професиите, така че понятията, които в член 3 от тази директива уточняват приложното ѝ поле, не могат да бъдат тълкувани ограничително (вж. по аналогия решение от 2 юни 2022 г., НК/Danmark и НК/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, т. 51).
- 58 Така от телеологичното тълкуване на член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 следва, че съдържашото се в него понятие „условия за наемане и условия на труд“ обхваща в широк смисъл условията, приложими към всяка форма на заетост и самостоятелна заетост, независимо от правната форма, под която тя се упражнява.
- 59 На второ място, възниква въпросът дали решението на ТР да не изпълни и да не поднови сключения с ищеца договор за изработка като прекрати професионалното им отношение по причини, за които се твърди, че са свързани със сексуалната ориентация на заинтересованото лице, попада в обхвата на понятието „условия за наемане и условия на труд“ по смисъла на член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78.
- 60 В това отношение полското правителство изтъква, че в отношенията си със своя съдоговорител самостоятелно заетото лице не е обвързано от трудово правоотношение, в рамките на което една от страните може да „уволни“ другата страна.
- 61 Несъмнено понятието „уволнение“ по принцип се отнася до прекратяването на трудов договор, сключен между работник или служител и неговия работодател.
- 62 Както обаче отбелязва по същество генералният адвокат в точка 102 от заключението си, понятието „уволнение“ се съдържа в член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 само като пример във връзка с понятието „условия за наемане и условия на труд“ и се отнася по-специално до едностранното прекратяване на всякаква дейност, посочена в член 3, параграф 1, буква а).

- 63 Всъщност следва по-специално да се подчертае, че подобно на работник или служител, който може да загуби неволно трудовата си заетост в резултат по-специално на „уволнение“, лицето, извършвало дейност като самостоятелно заето лице, също може да се окаже принудено да прекрати тази дейност поради обстоятелства, свързани с неговия съдоговорител, и поради това да се окаже в уязвимо положение, което е сходно с това на уволнен работник (вж. в този смисъл решение от 20 декември 2017 г., Gusa, C-442/16, EU:C:2017:1004, т. 43).
- 64 В случая ТР е отменило едностранно периодите на седмична заетост на ищеца, които започват съответно на 7 и 21 декември 2017 г., и не е бил сключен нов договор за изработка между ТР и ищеца, след като последният е публикувал онлайн посочения в точка 18 от настоящото решение видеоклип.
- 65 При това положение фактът, че през декември 2017 г. ищецът не е могъл да изпълни нито един от периодите на седмична заетост, предвидени в сключения с ТР договор за изработка, с оглед на цитираната в точка 63 от настоящото решение практика на Съда, изглежда, представлява принудително прекратяване на работните отношения със самостоятелно заето лице, което може да се приравни на уволнение на работник или служител, което все пак следва да се провери от запитващата юрисдикция.
- 66 При тези обстоятелства, без да се засяга преценката, посочена в точка 46 от настоящото съдебно решение, решението на ТР да не поднови договора за изработка поради съображения, които според ищеца са свързани със сексуалната му ориентация, като по този начин прекрати съществуващите между тях професионални отношения, попада в приложното поле на член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78.

По член 2, параграф 5 от Директива 2000/78

- 67 Запитващата юрисдикция следва да определи с оглед на всички релевантни обстоятелства по спора, с които е сезирана, и по-специално на Закона за равното третиране, чието тълкуване е от компетентността единствено на тази юрисдикция, дали изключването от приложното поле на този закон на свободата на избор на страна по договор, при положение че изборът не се основава на пол, раса, етнически произход или народност, както е предвидено в член 5, точка 3 от посочения закон, представлява пряка или непряка дискриминация, основана на сексуалната ориентация на ищеца.
- 68 В случай че посочената юрисдикция стигне до извода, че е налице такава дискриминация, следва също така да се уточни, че такава дискриминация не би могла да бъде обоснована, както поддържат ищецът и белгийското правителство, с някой от признаците, посочени в член 2, параграф 5 от Директива 2000/78.
- 69 Съгласно текста на тази разпоредба посочената директива не засяга мерките, регламентирани от национален закон, които в демократичното общество са необходими за обществената сигурност, поддържането на обществения ред и предотвратяването на престъпни деяния, защитата на здравето, правата и свободите на другите.
- 70 С приемането на посочената разпоредба законодателят на Съюза е целял да предвиди и разреши възможното противоречие в областта на заетостта и професиите между, от една страна, принципа на равно третиране и от друга, необходимостта да се поддържат общественият ред, обществената сигурност и общественото здраве, да се предотвратяват

престъпленията и да се защитават правата и свободите на личността, които са от същностно значение за функционирането на всяко демократично общество. Законодателят е преценил, че в определени случаи, изброени в член 2, параграф 5 от посочената директива, закрепените в тази директива принципи не следва да се прилагат спрямо мерките, с които се въвеждат разлики в третирането въз основа на някой от признаците, посочени в член 1 от същата директива, стига обаче тези мерки да са необходими за осъществяването на упоменатите цели (решение от 7 ноември 2019 г., *Safaro*, C-396/18, EU:C:2019:929, т. 41 и цитираната съдебна практика).

- 71 Тъй като въвежда изключение от принципа за забрана на дискриминацията, член 2, параграф 5 трябва да се тълкува стриктно (решение от 7 ноември 2019 г., *Safaro*, C-396/18, EU:C:2019:929, т. 42 и цитираната съдебна практика).
- 72 В случая следва да се констатира, на първо място, че разглежданата в главното производство национална правна уредба, а именно член 5, точка 3 от Закона за равното третиране, представлява мярка, регламентирана от националния закон по смисъла на посочения член 2, параграф 5.
- 73 На второ място, посоченият член 5, точка 3 от Закона за равното третиране несъмнено изглежда a priori, че преследва цел за защита на правата и свободите на другите по смисъла на член 2, параграф 5, и по-специално за защита на свободата на договаряне, като гарантира свободата на избор на страна по договора, при положение че този избор не се основава на пол, раса, етнически произход или народност.
- 74 Всъщност закрилата, осигурявана от член 16 от Хартата на основните права на Европейския съюз, озаглавен „Свобода на стопанската инициатива“, включва свободата да се упражнява икономическа или търговска дейност, свободата на договаряне, както и свободната конкуренция, и по-конкретно се отнася до свободния избор на икономически партньор (решение от 21 декември 2021 г., *Bank Melli Iran*, C-124/20, EU:C:2021:1035, т. 79 и цитираната съдебна практика).
- 75 Същевременно свободата на стопанската инициатива не е абсолютна, а трябва да се разглежда във връзка с нейната функция в обществото (решение от 22 януари 2013 г., *Sky Österreich*, C-283/11, EU:C:2013:28, т. 45 и цитираната съдебна практика).
- 76 В случая е достатъчно да се констатира, както по същество отбелязва и генералният адвокат в точка 111 от заключението си, че самият факт, че член 5, точка 3 от Закона за равното третиране предвижда някои изключения от свободата на избор на страна по договора, показва, че самият полски законодател е приел, че допускането на дискриминация не може да се счита за необходимо, за да се гарантира свободата на договаряне в едно демократично общество. Няма основание да се приеме обаче, че положението би било различно в зависимост от това дали съответната дискриминация се основава на сексуална ориентация, или на някой от другите изрично посочени в член 5, точка 3 признаци.
- 77 Впрочем да се приеме, че свободата на договаряне позволява да се откаже да бъде сключен договор с дадено лице поради сексуалната му ориентация, би означавало да се лиши член 3, параграф 1, буква а) от Директива 2000/78 от неговото полезно действие, доколкото с тази разпоредба се забранява именно всяка дискриминация, основана на такъв признак, що се отнася до достъпа до самостоятелна заетост.

- 78 С оглед на гореизложеното следва да се констатира, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство член 5, точка 3 от Закона за равното третиране не може да обоснове изключване на предоставената от Директива 2000/78 защита срещу дискриминация, когато съгласно член 2, параграф 5 от тази директива това изключване не е необходимо за защитата на правата и свободите на другите в едно демократично общество.
- 79 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1, букви а) и в) от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която води до това, с оглед на свободата на избор на страна по договор да бъде изключен от предоставяната по силата на тази директива защита срещу дискриминация отказът, основан на сексуалната ориентация на дадено лице, да се сключи или поднови договор с последното лице с цел осъществяване на някои услуги от това лице в рамките на упражняването на дейност като самостоятелно заето лице.

По съдебните разноски

- 80 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 3, параграф 1, букви а) и в) от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите

трябва да се тълкува в смисъл, че

не допуска национална правна уредба, която води до това, с оглед на свободата на избор на страна по договор да бъде изключен от предоставяната по силата на тази директива защита срещу дискриминация отказът, основан на сексуалната ориентация на дадено лице, да се сключи или поднови договор с последното лице с цел осъществяване на някои услуги от това лице в рамките на упражняването на дейност като самостоятелно заето лице.

Подписи